

Posudek doktorské práce:

Martin Ježek

KE STŘEDOVĚKÉMU OSÍDLENÍ VÝCHODNÍCH ČECH

Ústav pro pravěk a ranou dobu dějinnou FF UK v Praze, Praha 2006

(100 str. vlastního textu, připojeno 92 str. soupisu venkovských poloh se středověkými nálezy na Jaroměřsku)

Předložená práce obsahuje čtyři značně samostatné sídelně historické části.

1. *Archeologie a české středověké město (s. 5-19)*. Na patnácti stránkách představuje M. Ježek svůj rozhled v dané problematice. Na malé ploše však otevírá snad až příliš mnoho otázek a tento široký záběr mu nedovoluje překonat zběžnou bilanční (a často recenzní) rovinu. Tam, kde bychom mohli očekávat alespoň v některých aspektech nový a přesvědčivě zdůvodněný pohled, by byla potřebná jak důkladnější pozornost poznatkům naší archeologie, tak i aktuálnímu kontextu středoevropské archeologické a historické literatury.

2. *Archeologie východočeských měst a jejich prostorový vývoj (s. 20-42)*. V kapitole věnované přehlednému výkladu o čtyřech východočeských městech (Pardubice, Hradec Králové, Chrudim, Jaroměř) navazuje M. Ježek na své předchozí práce, opírající se i o cenné terénní výzkumy, na nichž se významně podílel. Cílem se stává souhrnná informace, ale i diskuse o některých aktuálních otázkách. Především u Hradce Králové se ukazuje, jak nesnadné problémy provázejí archeologické snahy o postižení vztahů složitých předlokačních a lokačních sídelních útvarů.

3. *Za obyvateli venkova (s. 43-51)*. Úvodní část této kapitoly řeší jeden z klíčových problémů dnešní sídlištní archeologie, spočívající v potřebě identifikovat přímé stopy sídelní aktivity. Ve znova a znova řešeném úkolu dochází M. Ježek k závěrům odpovídajícím nynějšímu kritickému studiu. Celkově nelze přehlédnout, že právě východní Čechy patří k oblastem, v nichž se naše raně středověká archeologie potýká s obzvlášť velkými datačními nesnázemi.

4. *Proměna venkova na středověkém Jaroměřsku (s. 52-78)*. Dosavadní regionální archeologie poskytuje pro studium této problematiky sice poměrně četné, kvalitou však skromné opory, M. Ježek ovšem její výpověď doplňuje svědectvím písemných pramenů. I při celkově omezených poznávacích možnostech shledává ve 13. století závažné změny sídelní topografie. Zachycuje tak jev, jenž dnešní evropská archeologie v různých intervalech zná z různých částí kontinentu. Při jeho výkladu se střetávají různé alternativy, které mj. odlišně oceňují místní kontinuitu (a diskontinuitu) osídlení (zde označovanou jako „polohová stabilita“). Díky souběhu písemných a archeologických poznatků se poznámky o rané pozemkové šlechtě a

jejích sídlech ocitají na podstatně pevnější půdě. K podstatným obecným sídelně historickým závěrům patří přesvědčivé doklady dlouhodobé místní kontinuity, jakož i dlouhodobé stability obvodu „staré“ sídelní oblasti.

5. *Závěry (s. 79-83)*. Poslední kapitola shrnuje hlavní zjištění předloženého rukopisu a zasazuje je do širších problémových souvislostí.

Předložený rukopis Martina Ježka doporučuji k příslušné obhajobě. Po dílčích úpravách by se předložená práce měla dočkat souhrnné publikace.

V Praze, 12. března 2006

Jan Klápště